

SES

SAĞLIK VE SOSYAL HİZMET EMEKÇİLERİ SENDİKASI
THE TRADE UNION OF PUBLIC EMPLOYEES IN HEALTH AND SOCIAL SERVICES

SAYI: 701-2021/237

27.04.2021

KONU: Kreş ve Bakım Odalarının Oluşturulması Hk.

SAĞLIK BAKANLIĞI'NA

Çocuk bakım hizmetlerine erişim devlete bu konuda harekete geçme ödevi vermesi itibarıyla sosyal bir haktır. Anayasada yer alan sosyal devlet ilkesi (m. 2), Anayasa'nın 17'nci maddesinde yer alan "*Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir*" hükmü; 10'uncu maddesinde yer alan, "*Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz*" hükmü; 41'inci maddesinde yer alan "*Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.*" hükmü ve Anayasa'nın 5'inci maddesinde Devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılan "*kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak*" hükümleri Türk hukukunda kreş hakkının anayasal dayanağını oluşturmaktadır. Kadının ve çocuğun maddi ve manevi varlığını geliştirmesi, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve çocuğun korunması kapsamında devlet bizzat harekete geçerek kurumsal erken çocuk bakımı ve eğitimi hizmetlerini yaygınlaştırmalı ve herkes için erişilebilir kılmalıdır.

Türkiye iş ve aile yaşantısının uyumlaştırılması konusunda önlemler almayı taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de taahhüt etmiştir. Bunların başlıcaları Türkiye'nin 1985 yılında taraf olduğu CEDAW (Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi) ve BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'dir. CEDAW çocuğun yetiştirilmesinde kadın ve erkek ile bir bütün olarak toplumun birlikte sorumlu olması ve aile içindeki geleneksel kadın-erkek rollerinin değişmesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Sözleşmenin 5'inci maddesinde taraf devletlerin bu konuda gerekli tedbir alması öngörülmüştür. Kadının çalışma hakkının düzenlediği 11'inci maddenin ikinci fıkrasında ise taraf devletlerin "*anne ve babanın aile içi yükümlülüklerini, çalışma yaşamındaki sorumluluklarıyla ve toplumsal yaşama katılmalarıyla uyumlaştırebilmeleri için, özellikle çocuk bakım kurumlarının kurulmasını ve geliştirilmesini istemek suretiyle, gerekli destekleyici sosyal hizmetlerin sağlanmasını teşvik eder*" hükmüne yer verilmiştir. Türkiye'nin 1990 yılında taraf olduğu BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde de çocuğun yetiştirilmesinde ve

gelişmesinin sağlanmasında ana-babanın birlikte sorumluluk taşıdıkları, taraf devletlerin bu konudaki faaliyetlerin ve hizmetlerin gelişmesini sağlayacağı, çalışan ana-babanın ve çocuklarının bu hizmet ve tesislerden yararlanma hakkını sağlamak için uygun olan her türlü önlemi alacağı düzenlenmiştir.

Anayasanın 65'inci maddesinde, Devletin, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getireceği hükmü yer almaktadır.

Kreş hakkının salt bir kadın hakkı olarak görülmesi; çocuk bakımını sadece kadının sorumluluğunda gören bakış açısıyla yapılan düzenlemeler çocuğu yok saymaktadır. Kreş hakkının öznesi olan çocuklarımız bu bakış açısı nedeniyle mağdur edilmektedir. Kreş hakkı kadın hakları açısından olduğu kadar, çocuk hakları açısından da önemli bir işleve sahiptir. Zira kurumsal çocuk bakım hizmetleri çocuğun gelişiminde de önemli bir yere sahiptir. Özellikle de çocuğun içinde doğmuş olduğu dezavantajlı konumun bertaraf edilerek fırsat eşitliğinin sağlanması açısından kreş hakkı kilit rol oynamaktadır. Bu nedenle de sağlık ve sosyal hizmet emekçilerinin çocukları devletin sorumluluklarını yerine getirmemesi nedeniyle çift taraflı dezavantajlı durumunda bırakılmaktadır.

Kreş hakkının kapsamı kreşe erişimdir ve kreşlere erişim ile kast edilen kurumsal çocuk bakım hizmetlerinin bizzat devlet tarafından yaygınlaştırılarak, talep halinde zorunlu eğitim yaşına gelmemiş her çocuğun kreşlerde kurumsal bakım ve eğitim hizmetleri alabilmesidir. İdeal olan devletin bu hakkı çalışan-çalışmayan veya anne-baba ayrımı yapmaksızın bütün çocuklara sunması, hizmetin ücretini ailenin gelir durumuna göre makul bir seviyede tutması ve hizmetin sunumunda belli bir standart ve kaliteyi sağlaması için Devletin bu konu ile ilgili acilen harekete geçmesi gerekmektedir.

Sağlık ve sosyal hizmet emekçileri evrensel ilke olarak benimsenen ve Anayasal hak olan kreş hakkı ile ilgili düzenlemeler beklerken; on binlerce emekçinin gece gündüz demeden günün 24 saat hizmet sunduğu şehir hastaneleri de dahil olmak üzere hastanelerde kreş planlamasına gidilmediği gibi sağlık ve sosyal hizmet işyerleri başta olmak üzere kamu hizmetlerinin sunulduğu tüm işyerlerinde mevcut kreşler ardı ardına kapatılmış, az sayıda hizmet veren kreşlerin de yüksek fiyatlarda hizmet vermesi nedeniyle emekçiler çocukları ile birlikte mağdur edilmiştir.

Covid 19 salgınıyla birlikte sağlık alanındaki yoğun iş temposu daha da artmış, nöbet ve vardiya sayısı ve sıklığı insanüstü boyutlara taşınmış, zaten az sayıda olan sağlık emekçileri artık özel yaşamlarına ve bakmakla yükümlü oldukları çocuklarına zaman ayıramaz konuma gelmiştir. Pandemi döneminde çalışma koşulları daha da ağırlaşan ve özel yaşamları alt üst olan sağlık emekçileri bu koşulların getirdiği zorluklarla bireysel olarak mücadele etmek zorunda bırakılmıştır. Pandemiden kaynaklı okulların tatil olması, sağlık emekçilerinin çalışma koşullarına göre kreşlerin planlanmaması, ebeveyn izinlerindeki kısıtlılıklar, sağlık emekçilerini çocuklarının bakımı konusunda çift taraflı mağdur edilmekte, çaresizliğe sürüklemektedir. Devlet çalışanını çaresizliğe terk edemeyecek kadar güçlü bir yapıdır. Bu nedenle acilen aşağıdaki taleplerimiz dikkate alınmalı ve sağlık ve sosyal hizmet emekçilerinin mağduriyetleri giderilmelidir;

1. Sağlık Bakanlığı'nın sorumluluğunda olan ebeveyn izinlerinin planlanması yapılmalı, tek olan ebeveyn idari izinli sayılmalı, ebeveynlerin birine kamu özel ayrımı yapılmaksızın dönüşümlü idari izin verilerek çocukların mağduriyeti giderilmelidir. Bu tespit yapılırken idarenin insiyatif kullanması yerine koşulların beyan edilmesi yeterli olmalıdır.
2. Sağlık ve sosyal hizmet alanında çalışan emekçilerin çalışma koşulları göz önünde tutulmalı ve sağlık emekçilerinin yaşamakta olduğu zihinsel yorgunluğa çözümlenerek hastanelerde kreş ve bakım odalarının oluşturulması için hızlı bir planlama yapılmalıdır.

Gereęini bilgilerinize sunar, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Pınar İÇEL
Genel Sekreter

Selma ATABEY
Eř Genel Bařkan